

Litterointiohje

Tavoitteena on ns. **eksakti litterointi**, johon merkitään puheen sanallisen sisällön lisäksi myös täytesanat, toistot, epäröinnit, osittain äännetyt tai vain osittain kuultavissa olevat sanat sekä ei-sanallinen viestintä kuten naurahdukset, rykäisy ja yskähdykset.

- Yhtäjaksoisesti tuotettu puhunnos kirjoitetaan samalle riville ilman rivinvaihtoja.
- Rivinvaihto merkitään jokaiseen kohtaan, jossa puhuja selvästi keskeyttää puhumisen ja pitää tauon.
- Rivinvaihdon lisäksi taukoja tai niiden kestoja ei merkitä tai eroteta millään muulla tavalla.
- Puheen sanallisen sisällön kirjaamisessa käytetään tavallisia suomen kielen aakkosia (a-ö).
- Litteraattiin ei merkitä normaalin oikeinkirjoituksen mukaisia välimerkkejä kuten pisteitä, pilkkuja tai kysymysmerkkejä. Myöskään numeroita ei käytetä.
- Sanat kirjoitetaan mahdollisimman täsmällisesti juuri siinä muodossa, jossa puhuja on ne tuottanut.
 - Litteroidaan esimerkiksi *pitsaa*, ei "*pizzaa*".
- Puhujan mahdollisesti tekemiä virheitä ei saa yrittää korjata.
- Tekstin joukkoon ei saa lisätä mitään ylimääräisiä kommentteja.
- Kaikki sanat voidaan kirjoittaa pienellä alkukirjaimella. Jos sana on selvästi erisnimi, voidaan käyttää isoa alkukirjainta. Puhunnoksen- tai virkkeenalkuisia sanoja ei kuitenkaan kirjoiteta isolla alkukirjaimella.
- Välimerkeistä käytetään vain tavuviivaa tai pistettä seuraavissa erikoistapauksissa:

- (tavuviiva/yhdysviiva)

Tavuviivalla merkitään esimerkiksi kesken jäänyt tai "väärin aloitettu" sana, esim.

predi- presidentti

tai sana, josta on kuultavissa vain loppuosa tai josta puhuja sanoo ääneen vain loppuosan:

-sidentti

Jos kyseessä on todennäköisesti yhdyssana, jonka alkuosa päättyy samaan vokaaliin jolla jälkiosa alkaa, tavuviivaa voidaan käyttää osien välissä:

tila-autolla

. (piste ei-kielellistä ainesta kuvaavan merkinnän edessä)

Kun puheen joukossa esiintyy kohta, jossa puhuja tuottaa epämääräisiä täyte- tai epäröintiäänneitä, rykäisee, yskii, nauraa, haukottelee tai huokailee niin, että ääni kuuluu selkeästi, **eikä puhuja samanaikaisesti tuota puhetta**, voidaan kyseinen äännähdys merkitä esimerkiksi seuraavan tyyppisellä erikseen määritellyllä koodilla, jonka eteen merkitään piste:

- **.fp** (*filled pause*) näin voidaan tarvittaessa merkitä monimutkainen tai epäselvä täyte- tai epäröintiäänne, jonka kuvaamiseen ei riitä "mm", "aa" tai "öö"
- **.ct** (*clear throat*) rykäisy
- **.cough** yskiminen

- **.laugh** nauraminen
 - **.yawn** haukottelu
 - **.sigh** huokaus (= äänekäs sisään- ja uloshengitys)
 - **.br** (*breath*) yksittäinen selvästi kuuluva sisään- tai uloshengitysääni
- Mikäli puhuja kuitenkin esimerkiksi nauraa tai haukottelee puhuessaan, naurua tai haukotusta **ei pidä yrittää "kirjoittaa mukaan" puheen litteraattiin (esimerkiksi h-kirjaimia käyttämällä)**. Tällaisissa tilanteissa täsmällisen transkription tekeminen litteraatin joukkoon ei ole aineiston käyttötarkoituksen kannalta hyödyllistä. Tavoitteena on siis litteroida ainoastaan puheen sanallinen sisältö sekä tarvittaessa sanojen välillä kuultavat äännähdykset.
 - Ei siis näin (hieman liioiteltu esimerkki):
mihihnhkhäs hmeh sihihhitteehn jhääähtihhh
 - vaan:
mihinkäs me sitten jäätii
 - Litteroitu aineisto toimitetaan raakatekstiedostoina, jotka on nimetty alkuosastaan samalla nimellä kuin alkuperäiset äänitiedostot mutta vaihtamalla tiedostopääte *.txt*-muotoon

MALLIESIMERKKEJÄ

Näytteet on poimittu Puhelahjat-aineiston alkuperäisistä litteraateista sellaisinaan.

Esimerkki 1:

no nyt ei kyllä ossaa vielä sanoa ollenkaa että mikä siitä
tullee
viheriä vai maalla ei kait se elläi oo viheriä
vai jos se on pellolla ni voisko se olla hevonen tai lehemä

Esimerkki 2:

sitten siellä on myös jotakin suolaista siellä saattaisi olla
vaikka
pitaleipää jonka välissä on
punasipulia
salaattia tomaattia kurkkua
oliiveja vihreitä oliiveja
ja
falafelpullia

Esimerkki 3:

mut sit se jäi
lässähti se koko homma siihen kun
ei saanu nähä ja ei voinu olla koulussa ja muutenki
sitte
ni mikähä se kysymys oli muutoksia mitä jäi pois
no mä oisi halunnu
matkustaa tai mennä
helsinkii ois ollu kiva mennä
suunnittelin et oisin käyny niinku museoissa tai
ehkä linttsillä tai jotai

Esimerkki 4:

jaa en minä tunnista noita joku koirahan oli ramsu
en minä muita tunnista

Esimerkki 5:

juu ehottomasti ollaan nyt vähän ennen kakstuhattalukua
mahetaa olla tässä ja
siin o jak- joku istuu
jossakin
en vielä kyl tiedä mis
juu ja sitte on siinä
on ilosia
pelaajia
tämä on
suomi maailmanmestari
ysi- viis
ko kö
kyllä kai
ja
siinä on suomi voittanut jä- jääkiekoissa maailmanmestaruutta